

Talousvaliokunnan mietintö 9/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 21 päivänä toukokuuta 1996 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 86/1996 vp laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta.

Valiokunta on saanut esityksestä liikennevaliokunnan eduskunnan määräyksen perusteella antaman lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä (LiVL 8/1996 vp).

Esityksen johdosta valiokunnassa ovat olleet kuultavana teollisuusneuvos Heikki Vesa kauppa- ja teollisuusministeriöstä ja toimitusjohtaja Klaus Söderlund Suomen Betoniyhdistyksestä.

Hallituksen esitys

EU:n kanssa käydyissä jäsenyysneuvotteluissa sovittiin, että kuljetustukijärjestelmää tarkistetaan Suomen EU-jäsenyyden toteututtua vuosien 1995—1996 aikana. Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuljetustukijärjestelmä vastaisi EU:n valtiontukiperiaatteita.

Nykyinen laki on voimassa vuoden 1996 loppuun. Lain voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi kolmella vuodella vuoden 1999 loppuun. Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen.

Nykyistä kuljetustukijärjestelmää on voitu soveltaa kehitysalueella, joka on määritelty alueiden kehittämisestä annetussa laissa. EU:n komissio on tehnyt vuonna 1994 päätöksen, jonka mukaan kuljetustukea voidaan maksaa vain sellaisilla NUTS III -alueilla, joiden väestötiheys on enintään 12,5 asukasta/km². Tällaisiksi alueiksi katsotaan maakunnat, jotka on määritelty valtioneuvoston periaatepäätöksessä. Esityksen mukaan kuljetustukeen oikeuttavat alueet määritellään kuntakohtaisesti valtioneuvoston päätöksellä.

Kuljetustuen maksaminen ehdotetaan muutettavaksi harkinnanvaraiseksi. Tuki voidaan jättää maksamatta, mikäli tuotteen kuljetusten tukemisella voidaan katsoa olevan merkittävässä määrin kilpailua vääristäviä vaikutuksia.

Ehdotuksen mukaan kuljetustukea ei enää makseta muun muassa rauta- ja terästeollisuuden tuotteille, joille myönnettyt valtiontuet ovat EU:ssa erityisten säännösten alaisia. Kuljetustukea ei myöskään voida maksaa sellaisille tuotteille, joiden tuotantopaikoille ei ole vaihtoehtoja. Tällaisia ovat esimerkiksi kaivannaisteollisuuden tuotteet.

EU:n valtiontukisäännösten mukaan viennin tukeminen ei ole enää mahdollista. Tämän vuoksi laista ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan uuden tuotteen viennin käynnistämisvaiheessa on voitu viennin vakiinnuttamiseksi myöntää määräaikaista kuljetustukea.

Esityksen mukaan rautatiekuljetuksia ei enää aseteta etusijalle, vaan rautatie- ja kuorma-autokuljetukset katsotaan tasavertaisiksi kuljetusmuodoiksi kuljetustukea myönnettäessä. Pienten ja keskisuurten yritysten, joiden kuljetuksille tukea enää myönnetään, kuljetukset tapahtuvat pääasiassa kuorma-autoilla.

Nykyisestä laivakuljetustuesta ehdotetaan luovuttavaksi. Sen sijasta aletaan maksaa satamatoimintojen tukea, joka porrastetaan tukeen oikeuttavien satamien välillä siten, että tuki on pohjoisen satamissa kehitysalueen eteläisempiin satamiin verrattuna korkeampi.

Kuljetustuen maksaminen on aiemmin rajoitettu vain pienelle ja keskisuurelle yritykselle, jonka henkilökunta on enintään 250 henkilöä ja jonka vuotuinen liikevaihto on enintään 120 miljoonaa markkaa tai taseen loppusumma enintään 60 miljoonaa markkaa. Milloin yrityksen omistajina on muita yrityksiä, saa näitä rajoja suurempien yritysten omistusosuus yrityksestä olla enintään neljäsosa. Lakiin ehdotetaan lisät-

täväksi säännös, jonka mukaan tästä voidaan kuitenkin poiketa, jos omistava yritys on pääomasijoitustoimintaa harjoittava yritys tai jos poikkeuksen myöntäminen on muutoin erityisesti syistä perusteltua.

Kuljetustuen porrastus sen mukaan, miltä tukialueelta kuljetus alkaa, ehdotetaan poistettavaksi. Esityksessä ehdotetaan, että kaikille alueille maksetaan nykyistä II-tukialueen kuljetustukea vastaava tuki. Lisäksi ehdotetaan, että kuljetustuen välimatkataulukon porrastusta vähennetään ja tukitason perusteeksi otetaan yhdistettävien välimatkojen keskiarvo.

Kuluvana vuonna kuljetustuesta aiheutuvat kustannukset ovat noin 48 miljoonaa markkaa. Lain tultua voimaan täysimääräisen kustannussäästön arvioidaan olevan noin 24 miljoonaa markkaa vuodessa.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Tuulikki Hämäläinen /sd, varapuheenjohtaja Seppo Kääriäinen /kesk sekä jäsenet Matti Aura /kok, Arto Bryggare /sd, Mikko Immonen /vas, Riitta Kor-

Valiokunnan kanta

Valiokunta toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla kuljetustukijärjestelmä saadaan vastaamaan EU:n valtiontukiperiaatteita. Esitetyt muutokset vähentävät kuljetustuesta aiheutuvia menoja. Säästöt syntyvät pääasiassa soveltamisalueen pienentymisestä nykyiseen verrattuna. Koska tuki maksetaan jälkikäteen, tuen säästövaikutukset näkyvät täysimääräisinä vasta seuraavina vuosina.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

honen /kok, Pekka Kuosmanen /kok, Leena Luhtanen /sd, Erkki J. Partanen /sd, Kirsi Piha /kok, Ola Rosendahl /r, Mauri Salo /kesk, Sakari Smeds /skl ja Osmo Soininvaara /vihr.

Vastalause

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain voimassaolon jatkamista sekä tehtäväksi eräitä heikennyksiä. Näitä heikennyksiä olisivat muun muassa kuljetustuen alueellisesta porrastuksesta luopuminen sekä kuljetustuen maksamisen muuttaminen harkinnanvaraiseksi.

Kannatamme lain voimassaolon jatkamista hallituksen esittämällä tavalla, mutta emme kannata alueelliseen kuljetustukeen nyt esitettyjä heikennyksiä.

Kuljetustuki on rajattu perustellusti koskemaan vain pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Aikaisemmin on syntynyt huomattavaa säästöä suurten yritysten kuljetustuen lopettamisesta. Pienten ja keskisuurten yritysten kuljetustuen leikasta ei voi hyväksyä, sillä kuljetustuen perus-

teet — harvasta asutuksesta aiheutuvat ja tavanomaista suuremmat kuljetuskustannukset sekä vaikeat ilmasto-olot — eivät ole miksiäkään muuttuneet. Kehitysalueiden äärihaluilla on myös jatkossa pitkä ja kustannuksia lisäävä matka Keski-Euroopan markkinoille.

Valtionaloudellisesti nyt esitetyllä kuljetustuen heikennyksellä on arvioitu kertyvän säästöä noin 24 miljoonaa markkaa vuodessa. Kyse on pienestä säästöstä siihen nähden, mitä alueellinen kuljetustuki pienen ja keskisuuren yritystoiminnan hyväksi merkitsee.

Esityksen mukainen säästö kohdentuisi pahiten Väli-Suomessakin toimivien yritysten tuotteiden kuljetukseen. Väli-Suomen elinkeinotoimintoihin suunnatuilla säästöillä ei saavutettaisiakaan todellista säästöä, vaan synnytetäisiin on-

gelmia toisaalla muun muassa yritysten lisääntyvien talousvaikeuksien vuoksi. Toteutuessaan hallituksen esitys merkitsisikin melkoista aluepolitiikan ja pk-politiikan heikentämistä, Väli-Suomen aluepolitiikan osalta jopa suoranaista alasajoa.

Ehdotettuja muutoksia perustellaan EU:n valtiontukiperiaatteilla. Kuitenkin esimerkiksi Ruotsilla on käytössään Suomen nykyisen alu-

eellisen kuljetustukijärjestelmän kaltainen malli. Suomen onkin varmistettava neuvotteluissa EU:n edustajien kanssa suomalaisen toimivan alueellisen kuljetustukimallin jatkuminen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että lakiehdotuksen 1—4, 6—10, 12 ja 12 a § poistettaisiin.

Helsingissä 6 päivänä kesäkuuta 1996

Seppo Kääriäinen /kesk

Mauri Salo /kesk

LIIKENNEVALIOKUNTA

Liite

Lausunto 8/1996 vp
Hallituksen esitys 86/1996 vp

Talousvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 21 päivänä toukokuuta 1996 hallituksen esityksen laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 86/1996 vp) talousvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi samalla määrännyt, että liikennevaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina teollisuusneuvos Heikki Vesa ja ylijohtaja Olavi Änkö kauppa- ja teollisuusministeriöstä, maakuntainsinööri Martti Hannula Pohjois-Pohjanmaan liitosta, johtaja Martti Pallari Suomen Yrittäjät ry:stä ja toimitusjohtaja Taisto Oikkonen Lapin Muovi Ky:stä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain voimassaolon jatkamista vuoden 1999 loppuun sekä tehtäväksi lakiin eräitä muutoksia.

Euroopan unionin (EU) kanssa käydyissä jäsenyysneuvotteluissa sovittiin, että kuljetustukijärjestelmää tarkistetaan Suomen EU-jäsenyyden toteuduttua vuosien 1995—1996 aikana. EU:n valtiontukisäännökset aiheuttavat muu-

toksia nykyisin voimassa olevaan lakiin soveltamisalueen, laivakuljetusten, alueiden porrastuksen ja eräiden tuotteiden osalta.

Lisäksi kuljetustuen maksaminen ehdotetaan muutettavaksi harkinnanvaraiseksi. Tuki voidaan jättää maksamatta, mikäli tuotteen kuljetusten tukemisella voidaan katsoa olevan merkittävässä määrin kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Koska kuljetustukea myönnetään nykyään vain pk-yrityksille, rautatie- ja kuorma-autokuljetukset ehdotetaan rinnastettavaksi toisiinsa kuljetustukea myönnettäessä.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella liikennevaliokunta puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan.

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta esittää kunnioittavasti,

että talousvaliokunta ottaisi edellä lausutun huomioon asiaa käsitellessään.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pauli Saapunki /kesk, varapuheenjohtaja Esko-Juhani Tennilä /va-r, jäsenet Klaus Bremer /r, Tarja Filatov /sd, Risto Kuisma /sd, Jorma Kukkonen /sd, Suvi

Lindén /kok, Eero Lämsä /kesk, Raimo Mähönen /sd, Reino Ojala /sd, Tuija Maaret Pykäläinen /vihr ja Pentti Tiisanen /vas sekä varajäsenet Ulla Juurola /sd, Tauno Pehkonen /skl ja Markku Pohjola /sd.

Eriävä mielipide

Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta merkitsee lain voimassaolon jatkamisen ohella nykyisen kuljetusten alueellisen tuen vesittämistä. Esitys liittyy vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja sen motiivina on säästää valtion menoja.

Hallituksen esitys merkitsisi kuljetusten alueellisesta porrastamisesta luopumista. Suomessa perusteena kuljetustuelle ovat harvasta asutuksesta aiheutuvat, tavanomaista suuremmat kuljetuskustannukset ja vaikeat ilmastotilat, joista aiheutuu alueellisena ongelmana haittaa yritysten toiminnalle. Esityksen mukainen säästö kohdentuu pahimmillaan Väli-Suomessa toimivien yritysten tuotteiden kuljetukseen. Tällaisen säästökohteen valinta on erityisen epäonnistunutta aikana, jolloin Väli-Suomen yritykset

EU-jäsenyyden vuoksi ovat erityisen suurissa sopeutumisongelmissa. Väli-Suomen elinkeinotoimintoihin suunnatulla säästöllä ei saavuteta todellista säästöä, sillä näin synnytetään vain lisää ongelmia, jotka lisäävät yhteiskunnan kustannuksia toisaalla mm. lisääntyvien konkurssien muodossa.

Työllistävien pk-yritysten toiminnan turvaamiseksi tässä taloudellisessa tilanteessa olisi parasta jatkaa nykyistä lakia kuljetusten alueellisesta tukemisesta kolmella vuodella eli vuoden 1999 loppuun saakka.

Edellä olevan perusteella esitämme,

että talousvaliokunta ottaisi mietinnössään huomioon valiokunnan lausunnon lisäksi tässä esittämämme näkökohdat.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1996

Pauli Saapunki /kesk
Tauno Pehkonen /skl

Esko-Juhani Tennilä /va-r
Eero Lämsä /kesk

